

UIT DE STUDEERCEL.

De Haagsche kunstenaars, schilders, beeldhouwers, aquarellisten en graveurs hebben het gouden feest van hun beroemd genootschap *Pulchri Studio* (Zaterdag 13 Maart 1897) gevierd. Vijftig jaren achtereen heeft deze echt artistieke kring zich steeds verder uitgebreid, aanvangend met een zeer gering aantal kunstbroeders. Nu heeft het honderden van leden, een eigen gebouw, eene eigen kunstzaal, en ziet het voortdurend werkende en kunstlievende leden toestroomen. Ieder weet in de residentie welken uitnemend goeden naam *Pulchri Studio* zich heeft verworven. Als er van smaak of artistiek gevoel gewag gemaakt werd, verwees men u naar *Pulchri*, vooral naar de gezellige bijeenkomsten der kunstenaars. Men wist er wonderen van te vertellen. Vele jonge Haagsche schoonen hebben zich beklagd, dat het aan zoo weinige dames gegeven was in den heiligen kring van het Hofje van Nieuwkoop door te dringen.

Vele en gelukkige jaren waren het, toen *Pulchri* vergaderde in de niet genoeg te prijzen koepelzaal van het Hofje van Nieuwkoop. De hooge wanden, tot aan den nok van het dak met donkerbruin hout beschoten, keurig behangen met schitterend kunstwerk, kopieën in olieverf, aquarellen, krijttekeningen, maakten een onvergetelijken indruk op ieder, die binnen trad, na de groote ouderwetsche wenteltrap te hebben bestegen.

Bij het binnenkomen aan de hoofddeur van het Hofje trof terstond het eigenaardig contrast der beide werelden, die hier samenwoonden — de hofjesvrouwtjes in hare kleine huisjes, en de artisten in het hoofdgebouw. Het was mij menigmaal bij het binnenkomen, alsof ik midden in de *Camera Obscura* werd overgeplaatst — aan het slot der *Familie Kegge*. Ik dacht er aan, dat de oude juffrouw Noiret achter de groene gordijntjes van een dier miniatuurwoningen op haar doodbed lag; dat Freule Nagel de door smart verslagen Suze Noiret poogde te troosten, en ik meende telkens, dat ik de stokoude buurvrouw uit hare woning zou zien te voorschijn komen met een schoteltje gestoofde peertjes.

Daar boven op de groote zaal klonk het geschal van luid zwatelende kunstenaarsstemmen, die in grooten getale waren opgekomen, omdat het feestavond zou zijn — „*Tableaux vivants*, etc. etc.“, zooals op het briefje stond. Toen (1862—1882) zaten daar nog, die sedert het tijdelijke zegenden. Onder de meest bekenden telde men den kleinen Sam Verveer met zijn brutaal vooruitspringenden haviksneus, zijne vurig glinsterende oogen, zijn krullenden knevel en kinvlok, den vinder van allerlei geestigheden en dwaasheden, waaronder vooral uitmuntte de door hem geheel alleen vertoonde klucht van *de Nachtschuit*, die om goede redenen niet nader mag worden omschreven. Dan verkeerde daar de ecnigszins deftige Simon van den Berg, met zijn hoog denkersvoorhoofd, zijne vriendelijke blauwe oogen en zilverwitte sik. De deftigheid lag bij dezen door en door vernuftigen kunstenaar alleen in het uiterlijk. Hij muntte uit door de geestigste invallen, en was een geweldig *debater*, wanneer er over vraagstukken van kunsttheorie werd gesproken.

Simon van den Berg heeft evenals Sam Verveer zeer veel bijgedragen tot

de feestavonden van *Pulchri*. Zeer beroemd werd zijn allegorisch-humoristisch drama: *De Stichting van Scheveningen*, waarin kreeften, kabeljauwen en zee-monsters optraden. Nog beter bijna slaagde zijne gemoderniseerde *Klucht van Blauwbaard en Mevrouw Blauwbaard*. Het sprak van zelf, dat zulk een feestdrama niet kon tot stand komen, dan met medewerking van alle artisten. Onze eerste meesters waren onmiddellijk gereed om de prachtigste decoratiën met lijmverf te schilderen — om kostumen te kiezen of te improvizeeren, om de acteurs te grimeeren, als het noodig was. Niets was interessanter, dan een blik achter de schermen van *Pulchri*, wanneer het acteursgezelschap gekleed was, en in de bontste afwisseling door elkaar krioelde. Het scheen of op zulk een avond vernuft en geest zeer goedkoop verkrijgbaar waren. Van alle zijden klonk de vroolijkste en vriendelijkste kout. Daarna joeg de regisseur de vroolijke bent naar het tooneel — en de vertooning begon:

Eerste bedrijf — eerste tooneel. Een armoedig burgervertrekje, tevens *chambre à coucher*. Poover ameublement. Op een withouten keukentafeltje brandt een koperen olielamp, verlichtende twee bejaarde personen, man en vrouw, de echtelieden Selkirk — vader en moeder van den later zoo beroemden Robinson Crusoe. De heer Selkirk *Senior* ontkleedt zich en gaat te bed, na vooraf eene blauwe wollen slaapmuts over zijne grijze haren te hebben getrokken. De oude heer Selkirk staft dat hij met aandacht de vertooning van eene Fransche klucht: *La consigne est de ronfler* heeft gevolgd; ook zijne bejaarde echtgenoot valt met den neus op den bijbel in slaap. Van buiten, van de straat, klinkt plotseling een ongemeen lawaai, veroorzaakt door schreeuwende pretmakers, die de harmonica bespelen. Weldra bestormt de wilde troep het huisje der Selkirks, en komt de verloren zoon, Alexander, luid juichend in het slaapvertrek zijner ouders. De oude heer Selkirk vliegt woedend op uit den slaap, en spreekt zijn vloek over den ontaarden zoon. Moeder Selkirk valt in zwijm.

Zoo was het eerste bedrijf van *Pulchri's* beroemd drama: *Robinson Crusoe of de schipbreuk van het fregat: De Ontbinding*. Het was in het jaar 1867 — in het laatst van December, toen onze Tweede Kamer ontbonden werd, na verwerping der begrooting van Buitenlandsche zaken. Nog iets anders had in 1867 de algemeene aandacht getrokken — Van Lennep's roman *Klaasje Zevenster*. Er werd veel getwist over het derde deel, waarin Klaasje's ontmoetingen in het etablissement Mont-Athos waren beschreven. Een en ander droeg er toe bij om invloed te oefenen op het tweede bedrijf van *Robinson Crusoe of de schipbreuk van het fregat: De Ontbinding*.

Het tooneel stelde voor de gelagkamer van Mont-Athos met het daaraan verbonden personeel. Zeer opmerkelijk werd hier aan Klaasje Zevenster eene plaats afgestaan. Daar het tierend gezelschap van Alexander Selkirk zich hier vertoont, had de auteur van dit drama gelegenheid, om den jongen matroos eene ontmoeting te verschaffen met Klaasje Zevenster — eene ontmoeting, die over zijne toekomst zou beslissen.

Het derde bedrijf stelde den vollen oceaen voor. Het zwellen der golven werd zichtbaar gemaakt door onzichtbare utiliteiten, die onder een geschilderd

doek heen en weer sprongen en kropen, zoodat met verrassende waarheid werd vertoond, hoe het fregat de Ontbinding over de linie — een smalle, witte lat — passeerde. Op het fregat zelf werd men de bemanning gewaar, die met het reven der zeilen voor den opstekenden storm bezig was. Ook Alexander Selkirk was aan dien arbeid, maar in diep gemijmer over de schoonheid van Klaasje Zevenster liet hij de ra los, en stortte hij in de kokende zee.

In het vierde bedrijf zag men het eiland van Robinson Crusoë met palm-boomen, apen en papegaaien. Alexander Selkirk, door de golven op het strand geworpen, heeft zich ontwikkeld tot Robinson Crusoë met schapenvellen, hooge muts en zonnescerm. Zeer spoedig heeft hij eene ontmoeting met Vrijdag, fraai uitgedost met kort buis en zwembroek. Vrijdag is geen anthropophaag — integendeel, missionarissen hebben hem tot een geloovig man gemaakt. Hij leest Robinson voor uit een bundel met tractaatjes, dien hij nooit uit de hand legt. Intusschen heeft Robinson Crusoë met zijn geoefend oog een schip aan den horizon ontdekt. Dit schip komt op het eiland af, en zet eene boot uit. De lang vermiste kapitein Franklin noodigt Robinson en Vrijdag uit het eiland te verlaten, ten einde de reis te vervolgen naar Rotterdam.

Aan de Boompjes laat kapitein Franklin in het vijfde bedrijf het anker vallen. De Boompjes waren schilderachtig voorgesteld door die welbekende Neurenberger boompjes uit kinder-speelgoeddozen op ronde houten voetjes, ditmaal zeer hoog opgeschoten. Achter de schaduw van dit groen verbergt zich een voornaam Rotterdamsch hotel, waarvan na zeer veel lotwisseling Klaasje Zevenster eigenares is geworden. Robinson met zonnescerm en papegaai, gevolgd door Vrijdag, met bijbels en tractaatjes bevracht, treden aan wal. Nog nauwelijks op Rotterdamschen bodem aangekomen, worden zij aangesproken door een medewerker aan de *Nieuwe-Rotterdammer-Courant*, die Robinson verlangt te interviewen over het jongste nieuws uit *l'extrême Orient*. Daarna verschijnt een ambulans photograaf, met verzoek om het portret van Robinson, Vrijdag en den papegaai te mogen opnemen. Aangenaam wordt nu de vermaarde reiziger verrast door eene gewenschte ontmoeting met Klaasje Zevenster, die op de eer zijner tegenwoordigheid rekt in haar vermaard hotel. Ten slotte verscheen een rijzig, mager man met scherpe trekken, in wien men terstond den minister Thorbecke herkende. Deze verlangt eene zoo merkwaardige Oost-Indische specialiteit als Robinson Crusoë voor zijn weldra te formeeren kabinet aan te werven.

Het is niet mogelijk in deze kleurlooze schets aan te geven met welk een komischen ernst door al de acteurs in dit drama werd gespeeld. Evenmin is het doenlijk de belangstelling en de altijd stijgende hilariteit van het publiek naar waarde te beschrijven. In onzen Hofjes-schouwburg greep de vertooning meestal als pantomime plaats, terwijl een uitlegger ter zijde van het tooneel met luide stem verkondigde, wat op het tooneel voorviel.

Jaar aan jaar werd een nieuw drama vertoond, meestal ontleend uit een oud bekend sprookje, of eene beroemde novelle. Zoo zagen we *Roodkapje*, *Don Quichot*, *De Schoone Slaapster*, *Blauwbaard*. In dit laatste stuk maakte vooral

het derde bedrijf een onvergetelijken indruk. Het was eene voorstelling van het naargeestige kamertje, waarin Blauwbaard de lijken zijner vermoorde echtgenooten placht weg te bergen. Het fond van het tooneel was met een karmijnrood behangsel overtrokken. Een laag vernis op dit fond gaf den indruk of er gestaag bloed naar beneden vloeide. Door openingen in dit behangsel staken lijkkleurige hoofden, armen en voeten, die bij het ophalen van het gordijn den toeschouwers eene rilling over de leden joegen. Het tooneel bleef in halfdonker gehuld, terwijl alleen een groot vuur onder een heksenketel een spookachtig schijnsel in het ronde wierp. Aan beide zijden van het tooneel klapwiekten melancholische uilen. Op den voorgrond stond eene reusachtige tobbe met menschenbloed. Geen wonder, dat mevrouw Blauwbaard, met het noodlottige sleuteltje in de hand, bewusteloos voorover stortte, midden op den bloederigen bodem van het lijkenkamertje.

Humor, geest en vernuft hebben eene halve eeuw in *Pulchri* geheerscht, verbonden aan dien onmiskembaren kunstenaarsmaak, welke zijne hoogste triumpfen vierde in de vlekkelooze vertooning van *tableaux vivants*. Op het gouden feest van 13 Maart 1897 hebben nogmaals kunstenaarsmaak en kunstenaars-chique luisterrijk getriomfeerd met *tableaux* als Alma Tadema's *Wijnogst*, als Rochussen's *De Ruyter in den slag van Solebay*, als Leutze's *Washington de Deleware overtrekkend bij ijsgang*.

Er was iets zeer ongemeens bij dit luisterrijk feest.

Al wat den Haag aan voorname en geestige mannen, aan autoriteiten, aan kunstenaars bezat, vertoonde zich aan de zijde van meestal voortreffelijk gekostumeerde dames. Er deden zich ontzaglijk veel boeren en boerinnen voor — Zeeuwsche, Brabantsche en Hollandsche. Er werd door enkelen zelfs in het Zeeuwsch dialect gesproken, maar de inhoud van de woorden, die ik mocht opvangen, was zoo vernuftig, dat de boerin zich terstond in den adelstand verhief. Er vertoonden zich zeer vele *incroyables* en *merveilleuses*, waarvan enkelen bijzonder goed geslaagd schenen. Bij dit alles heerschte de meest opgewekte, de vroolijkste toon.

En onze beide hoog vereerde Koninginnen vertoonden zich in de twee hoofdzalen, aandachtig en vriendelijk het schoone genietend, dat de kunstenaars om strijd aanboden, met de meeste voorkomendheid het woord richtend tot de Haagsche schilders, die aan haar werden voorgesteld. Het was een zeldzaam tooneel, die honderden en honderden fraai gecostumeerde kunstenaars, die bonte toiletten van landelijke schoonen, van *merveilleuses*, van Japansche dames, alles in de hoogste harmonie — allen met fierheid en trots zich verblijdend over de tegenwoordigheid der beide Vorstinnen. Het *Pulchri*-feest van 13 Maart 1897 zal niet licht vergeten worden. Het was een hoogtijd, dien men ons te Brussel, te Parijs en te Londen benijden kan. Zulk een feest kan op zulk eene wijze alleen in den Haag gegeven worden. Het is zeker mogelijk in de genoemde plaatsen ons te overtreffen in pracht, weelde, kunstenaarsvaardigheid, hoewel niet zoo heel gemakkelijk. Maar het is niet mogelijk ons in hartelijke eensgezindheid, in vroolijke stemming, bovenal in eerbiedige liefde voor onze Koninginnen te overtreffen.